

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Будь готов /

52-шо (3648) №,
2023 ий 29 декабрь,
кугарня.

Имде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

У ий – куан да ушан

Авторын фотожо.

Марий Элым Вуйлатыше Ю.В.Зайцев республикысе йоча-влакым ятыр ёлко пайрем дене куандарен. Тушко спецоперацийыште улшо участникшамычын икшывышт, олимпиадылаште, спорт тагасымашлаште ойыртемалтше удыр-рвезе-влак чумыргеныт. Республикысе курчак театрыште эртаралтше «У ий йомак» пайремыш Марий Элын түрлө районжо гыч марий шўлышан тунемшешамыч погыненыт. Нуно, түрлө түс дене волгалтше кож йыр шогалын, Йомак оза, Пий, Агытан, Пире,

Рывыж дене пырля түрлө модыш дене модыныт, туштылан вашмутым кычалыныт. Йўштö Кугыза ден Лумўдырым ўжын кондымекке, нунылан сылне мурым пöлекленыт:

– *Йўштö Кугыза толеш, сылне У ийна вашеш пеш мотор пайрем лиеш. Йўштö, Йўштö Кугыза, мемнан дека пурыза...*

Пайрем оза, чолга йочашамычын мастарлыкыштан йывырген, кажнылан шере пöлекым кучыктен. А нуныжо могай сöралын койыныт! Шукышт марий тувырым чиеныт гын, южышт поснак

ойыртемалтыныт. Теве Звенигово район Поянсола школышто тунемше-влак Никита Горешков, Валерия Суворова, Матвей Кадыков, Александр Макаров Йўштö Кугыза, Лумўдыр, Мушкетёр лийын толыныт. Килемар район Арде школ гыч Демид Зиновьев ик жаплан Агытаныш «савырнен». Нуным снимкыште ужыда.

– *У ий – куан, У ий – ўшан, пöлек, саламлымаш... Кажне гана у идалык деч сай вашталтышым вучена. У ий йомак кужун шўйна манын шонена,* – ойлат удыр-рвезе-шамыч.

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

У пиалым вучем

Йошкар-Олаште эртаралтше марий ёлкышто лияш мыланемат пиал шыргыжалын (снимкыште). «Колышт, Йўштö Кугызай...» почеламутым сылнын лудмо конкурсышто иктагашем-влак коклаште икымше верым сенен налынам. Мемнан школ гыч ўдыр-рвезе-шамыч «У ий дене!» видеосаламлымаш конкурсышто ойыртемаптыныт. У ий пайрем пеш сöрал лийын. Онай персонаж-шамыч мемнан модыктеныт. Курчак театрын артистше-

влак «Аленький цветочек» йомак почеш спектакльым ончыктеныт.

Кролик идалыкым сенымаш денемучашлем, У ийыште у пиалан ўшанем.

Ефросиния ЯКИМОВА.

Марий Турек, Сысоево.

Фотом школ архив гыч налме.

Ший сүрет

Йўштö теле окналаште ший сүретым сүретла, Йўштö Кугыза пöлекым йоча-влаклан ямдыла. У куаным, шыргыжмашым мыланнаже тылана, У пиал ден кажне пöртыш ший пелиўдым тўкалта. Шуко-шуко шонымашым тудо тыманмеш шукта.

Аня АНДРЕЕВА.

Кужэгер, Тошто Йўледүр.

Шекланыза

Марий Элыште пожар ваитареш улмо режимым 10 январь марте увертарыме. Ен-влакын каныме, кочмо, тўшкан погынымо верлаште фейерверкым колташ ок лий. Йоча-шамыч, тўткө лийза! Ача-аваланда шижтарыза: законым пудыртымylan 10-20 тўжем текге штрафым тўлжыктат.

Фотом йочасадын архивше гыч налме.

Йомак шўлышан пайрем

«Йомак» йочасадыштына у ий кожлан пöлеклалтше пайремым эртарышна. Мемнан элыште молан лач ты пушенгым сöрастарыме нерген ўдыр-рвезе-влак дене кутырышна. Онай йöным кучылтын, открыткым сöрастарышна (снимкыште).

У идалык вет шуэш,
Унала, ах,
кö толеш?
Тиде

патыр,
тале он,
Шудо гай
ужар ...

Тидлан искусственный лумым кучылтна. Варвара у ий кож нерген почеламутым каласкалыш. «Чоды-раште шочын изи кож» мурым тўшкан мурышна. Пайремна пеш веселан эртыш.

Т.С.ДАНИЛОВА.

Параньга, Матародо.

Российысе увер

Кумылан кажне ен «Зима» тўнямбал конкурсышто мастарлыкшым терген кертеш. Шочмо кундемысе пўртүсым, У ийым, Роштом моторын сүретлыман. Тўрыс увер – medibang.com сайтыште.

5-18 ияш йоча-влаклан «Звезда Арктики – Умка» тўнямбал конкурсым увертареныт. Ойлымашым, йомакым, почеламутым, эссем, очеркым возыман да cherepanova.roevzoo@mail.ru адрес дене электрон почтыш **31 январь марте** колтыман.

«Российский детский Дед Мороз» всероссийский акций **13 январь марте** эртаралтеш. «Движение Первых» российысе толкынын енже-влак Йўштö Кугызаш але Лумўдырыш савырнен да У ий дене саламлен кертыт. Фотом але видеосаламлымашым соцкыллашке **#РоссийскийДетскийДедМороз, #Благодарим2023** хэш-тегла дене верандыман.

Марий Элысе увер

Йошкар-Оласе

3-шо номеран школышто тунемше Алиса Белова «Нарисуй Ёлку Победы» тўнямбал конкурсышто «Тихое счастье» сүретше дене сенгышыш лектын. Тудын пашажым О.Фёдорован фондшын специальный тагасыштыже палемденыт.

Йошкар-Олаште

Ленин площадьыште у ий ярминга **13 январь марте** пашам ышта. Тушто у ий сувенирым, тўрлö арверым, тамле кочкыш ден йўышым налаш лиеш.

Марий Элысе тунемше, студент ден туныктышо-влак «Время Чудес» фестивалыш ушненыт. Нуно **Украинысе Запорожский кундем Куйбышевский районьшто** илыше йоча-шамычлан **250 утла коробка** у ий модышым колтеныт.

Тест

Чеверын,
Туныктышын
да наставни-
кын идалы-
кышт!

«Шинчымаш тўня» рубрикым
лаштыклен, йодыш-влаклен
чын вавештыза.

1. «Тунемшын шинчаж дене онча» интервьюшто могай предметым туныктышо нерген ойдалтеш?

А. Математике. **Б.** Марий йылме. **В.** Географий.

2. «Марий ўдыр шымлыме пашамат ышташ кумылан. Этнограф, фольклорист, серызе К.А.Четкарёв нерген пашаже поснак онгай». Кө нерген ойдалтеш?

А. Татьяна Ямбулатова. **Б.** Елена Трофимова. **В.** Александр Милютин.

3. Ты туныктышо шочмо йылмын ончыкылыкшо верч чон йўлен пашамат ышта. «Ямде лий» газет – тўн польшкалышыже. Шкеже Татарстан Республик гыч.

А. Н.П.Викторова. **Б.** О.И.Антипова. **В.** Л.Э.Глушкова.

Тау, теле!

Изи лум пырче

шып велеш,

Йоча уремыште модеш.

«Сылне теле,

тау, теле», –

Йывырталын шыргыжеш.

Таня АЛЕКСЕЕВА.

Татарстан, Агрыз, Буймо.

Л.М.ПИРОГОВА, Оршанке район
Нужавлак школышто марий йылмын да
литературым туныктышо, «Уста марий тунык-
тышо» республикысе конкурсышто сенгыше:

– Эртыше идалык шуко событийлан поян лийын. Чыла нелылыкше, кумылым нолтышо уверже школ паша дене кылдалтын. Туныктышын идалыкыштыже тўрлө вере усталыкемым ончыктенам. «Функциональный грамотностьым тергьмаш урок» районысо конкурсышто, руш йылме да литератур предметлам туныктышо-влаклен методушемыште урокым ончыктенам. «Идалыкын туныктышыжо – 2023» районысо да республикысе конкурслаште мастарлыкым тергенам. Сенгышыш лекмеке, Карачаево-Черкесий Республикышке россиясе конкурсыш миенам. Тушеч пörтылмеке, шочмо йылмын туныктышо-шамычым Саранск олаште эртаралтыше форумшто шке пашамат дене палдаренам. Тений йоча да самырык-влакын «Движение Первых» россиясе толкыныштын школысо пöлкажым вуйлаташ йушаненыт. Чылт мундырала пörдаш логалын. Тунемше ден туныктышо-влак, шушаш идалык тендам кугу сенгымаш, сай лектыш дене куандарыже!

Фотом школ архив гыч налме.

Шокшо серыш

Арын школын ятыр выпускникше Украиньште тыныслык верч лүдде крдалеш. Вучымо У ий да Рошто пайрем-шамычымат йот м л а н д ы ш т е в а ш л и я ш ы ш т л о г а л е ш . 3-ш о к л а с с ы ш т е т у н е м ш е - в л а к (с н и м к ы ш т е)

нунылан шочмо вер гыч шокшо саламым да поро тыланымашым возен колтеныт. «Тек тўнямбалне тыныслык лиш. Тек изана-влак сенымаш дене вашкерак мөнтгө пörтылыт», – ойлат рвезе-шамыч.

О.А.ВАСИЛЬЕВА.

Морко район.

Фотом лицейын архивше гыч налме.

Йолташлан полшена

Вашке У ий шуэш. Тудым икшыве-влак чон вургыж вучат. Йоча да самырык-влакын «Движение Первых» россиясе толкыныштын Морко район Коркатово лицейысе пöлкажын да «Лицейсты добра» волонтер отрядын активистше-шамыч (снимкыште)

«Новогодний сюрприз другу» акцияшкыш кумылын ушненыт. Нуно у ий кожым сорастараш тўрлө-тўрлө модышым ямдыленыт. Тудым Украинышке Запорожский кундемысе Куйбышевский районушко колтеныт.

В.СМИРНОВ.

Палаш онгай

У ий йўдым Президентын саламлымашыжым телевизор дене 1970 ий гыч ончыкташ тўнжальныт. Тунам Л.И.Брежнев калыкым шокшынын саламлен.

Таче тудо эн мотор,
Уке йырже

уто тор.

Южгунам
шокта

гыж-гож,

Тиде сылне

У ий ...

В.Н.ВАСИЛЬЕВА, Морко район Коркатово лицейыште общественанийым туныктышо, Марий Элын калык туныктышыжо:

– Кажне идалык туныктышылан йоча-влакын сеҥымашышт дене ушеш кодаш. Таня Тимофеева право дене республикысе олимпиадыште сеҥышыш лектын. Вуйлатыме классем тўрлў таҥасымаште вийжым терген. Поснак «Большая перемена» всероссийский конкурсышто лектыш куандарен: шым еҥ полуфиналыш логалын. Поро кумылым ончыктым пашанат куаным пўлеклен. «Лучшая добровольческая практика» республикысе конкурсышто уш ончылно лийына. Кум проект почеш пашам шуктенна. Туныктышо-ветеран-шамычлан полшенна, «Учитель! Перед именем твоим!» йоча шымлыме пашам районьшто эртаренна. Районысо волонтер ден юнармеец-влак дене вашлийын, проектым возаш, акциялам эртараш, шочмо кундемлан пайдале сомлым шукташ тунемынна. Тунемшем, коллегем, районысо да республикысе рўдер-шамычлан да тушто пашам ыштыше еҥ-влаклан кугу таум ойлем.

Юзо пайрем

Толын шуэш пайремна, Мураш, кушташ тўгалына. Йўштў Кочай мыланна Тич пўлекым кучыкта.

Аделина МИЛЯЕВА.
Татарстан, Агрыз, Буймо.

Палаш онгай

Российыште У ийым эн ончыч Камчатка кундемьште да Чукотка автоном округьшто илыше-влак пайремлат. Москва дене таҥастарымаште У ий нуньн дек 9 шагат ончыч толеш. Калининград олаште пайремым эн вараш эртарат.

Эн сай серыш

13-15 ияш-влак коклаште Марий Турек район Арбор школ гыч Амалия Зыкина (снимкыште) икымше вер дене палемдалтын. Тудын серышыж гыч ужашым лудаш темлена.

«Поро лийже, Йўштў Кугыза. Мый школьшко куанен коштам. Тушто ўшанле йолташем ден пагалыме туныктышем-влак вучат. Мыйын ачам уке. Илыш дене чеверласымыж годым ик ияш гына лийынам. Южгунам фотокартычкыжым ончечат, шинчавўдем лектеш.

Йўштў Кочай, шкемым идалык мучко сайын кученам. Авамлан, акамлан, изамлан, кочамлан пашам ышташ полшенам, «нылытан» да «визытан» отмыкылан веле тунемаш тыршенам. Кугыен-влакын мутыштым кольштынам, изиракым чаманenam. Пўлек шотыш-

то шуко жап шонкаленам. Мыйын чылажат уло: ўстембалне тутло кочкыш, уремыш чиен лекташ сўрал вургем. Школьшто лўдде тунемаш, уремыште модын куржталаш, ече дене кошгаш лиеш. Сар кайыме верыште тыгай огыл...

Кочай, тый чыла кертат! Юзо тоят дене тўкалтет гын, кож йыли-юли волгалтеш. Украиньште шучко сар вашкерак чарныже, тўнямбалне эре тыныслык лийже ыле. Ик йочат шужен да кылмен ынже кошт. Школьштына ик-шыве верч тургыжланыше вуйлатыше да туныктышо-влак пашам ыштат. Ёдыррвезе-шамыч марла яндарын кутырат. Ме у школым вучена. Шонымашнам шуктет маньн, моткоч ўшанена».

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Фотом школ архив гыч налме.

Марий тўвыра рўдер «Йўштў Кугызалан серыш» республикысе конкурсым иктешлен. **6-9 ияш-влак коклаште Оршанке район Кугунур школьшто тунемше Савва Уткин** сеҥышыш лектын. **2-шо номеран Морко школ гыч Алина Субботина** 10-12 ияш-влак коклаште ойыртемаптын.

Калык пале

У ий йўдым лум лумеш да йўштў – шурно сайын шочеш.

Январьыште игече леве лиеш гын, шошо вараш кодын толеш.

Кролик, кролик,

кай вашке,

Тый, дракон,

тол-тол тышке!

Йырымваш

коеш лач ший,

Маналтеш

пайрем ...

2024 ийын озаже – Ужар Пу Дракон.

Шонымашке шуаш тыршыше, ончыко лўдде ошкылшо еҥ ты идалыкыште илышыжым эшеат сай могырыш вашталтен кертеш.

Дракон мыланна тўрлў сынан пўлекым кучыкташ тўгалеш. Тудыжо лектышлан, сеҥымашлан, тазалыклан поян лиеш.

Идалыкын озаже пиалын знакшылан шотлалтеш. Ожно тыгай сўретым, сарзе тистылашке веранден, аралтыш семын кучылтыныт.

Дракон проста калыкым йората да кертмыж семын полшаш тўгалеш.

Софья ЛЕБЕДЕВАН сўретше.
Советский, Ёрша.

Тыныслык лийже

Салам, поро Йүштө Кугызай! Тый Великий Устюг олаште илет. Чодыраште мотор суртет уло. Пүртүс лонгаште түрлө янлык ден кайыкым куанен эскерет. Йоча-влак серышым тыланет ий еда возкалат. Могай гына шонымашыштым шукташ огыт йод! Кажныжлан пөлекым колташ тыршет.

Йүштө Кугызай, ик йодмашем гына шукто. Тек сар вашкерак пыта. Тек эрге, ача, иза, чүчү-влак мөнгө таза капкылан пörтылыт. Вет нуным авашт, пелашышт, икшывышт, родо-тукумышт вучат. Ачамын Рудик шолыжат – Украиныште спецоперацийыште. Кочай, шонымашем шукталтеш манын ўшанем.

Вероника МАМАЕВА.

У Торъял, Кузнеч.

Поро коча

Теле кече ончалеш, Йыраваш чинче шавалтеш. Кече йолжым шуялта, Ял уремым шымата.

Тушто тымык, шыпак пеш, Ок мурал, ах, киса еш. Шиште веле пералта, А пушенге нералта.

Ий кўварым кўварлен, У сўретым сўретлен. Ший тояж ден солалта Поро Йүштө Кугыза.

Эвелина ЖАРНИКОВА.

Волжский, Памар.

У ийым кузе вашлияш?

Дракон шемалге түсым ок йорате, садлан ужарге, кандалге-ужарге, малахит, шөртнө, йошкар түсан вургемым чияш тыршыза. Күрен, ошо, шем түс-влак янлыкым «сырыктен» кертыт.

Пөртда түрлө түс дене волгалтшаш. Пөлемым мишура, гирлянде дене сорастарыза. Арверлам фольга, түрлө түсан кагаз, картон гыч шкеат кельштарен кертыда. Ёстембаке йошкар түсан сортам, дракон фигурым, фонарикым шындаш келшен толеш.

Пөлемыштыда пу гыч ыштыме арвер шукурак лийшаш. Мутлан, чодырам сўретлыман сўрет, пу көршөкысө кож да молат. Драконан календарят идалыкын озажым куандара.

Пайрем годым вурседылман огыт. Пөлемым эрыктыман. Арымеш налме оксам озажлан пörтылтыман. Уке гын дракон идалык мучко тыланда ўчим шукташ тўналеш.

В.В.ДРУЖИНИНА, Юрино район Марьино школышто биологийым да химийым туныктышо, «Идалыкын туныктышыжо» республикысе конкурсышто сенгыше:

– Пагалыме йоча-влак, У ий дене шокшын саламлем! Тек кажне кече куан да пиал дене темше лиеш, шинчымашым пойдараш да вяляшаш йон лектеш. Тендан келге шинчымашда – ончыкылыкын сравочшо, садлан шонымашке шуаш усталыкдам, вий-куатдам, жапдам ида чамане. Ёнарланда ўшаныза, йоңылышым ышташ ида лїд. Шушаш идалыкыште оңай вашлиймашым, тунеммаште лектышым, у шїлышым, түрлө тїс да кумыл дене волгалтше кече-влакым тыланем.

Тыршет – сенымашке шуат

Марий түвыра рүдерын эрта-рыме «**Колышт, Йүштө Кугызай...**» почеламутым сылнын лудмо конкурсышто ятыр паша аклалтын. Теле, У ий, Йүштө Кугыза дене кылдалтше почеламутым лудмыштым республикын чыла гаяк районжо гыч тунемше-влак видеош войзен колтеныт. 6-9, 10-12 да 13-15 ияш ўдыр-рвезе-шамычын пашаштым посна акленыт. **10-12 ияш-влак коклаште** икымше верым У Торъял район Немда кыдалаш школышто

5-ше классыште тунемше **Диана Маличенко (снимкыште)** сенен налын. Нина Щербакован «Чылт йоча» почеламутшым лудмыж дене ойыртемалтын. Сылнымут конкурсыш ушнаш аваже И.Э.Маличенко таратен. Тудак Дианам сылнын лудаш туныктен. Кажне кечын тыршымаш арам лийын огыт. Лудмаш конкурсышто сенымаш ончыкылыкклан ўшаным пуа.

В.МАМАЕВА.

Авторын фотожо.

Модыш олмеш тазалык

Окнашке ончен шинчем. Лывыла койын, лум шыман велеш. Куэн укшышкыжо кайык-влакклан кочмыверым сакалыме, тамле сийым пыштыме. Тушко киса ден пörткайык-шамыч кажне кечын рўж чонештен толыт. Нуным эскерем. «Чу, вашке У ий толеш вет», – шке семынем шоналтышым. Тунамак ушыштем йодыш шочо: «У ий деч мом вучем?» Изирак улмем годым Йүштө Кугыза түрлө модышым конда

ыле. Кызыт ешемлан, родо-тукумемлан, йолташем-влакклан тазалыкым, пиалым тыланем. Тетла нимо ок күл.

Алина СУББОТИНА.

2-шо номеран Морко школ.

Южышто лыжган

пöрдеш,

Лывыла чылтак коеш.

Кидышкет шинчеш –

шула,

Тудым кузе

манына?

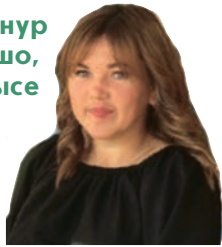

6

Н.М.КОНАКОВА, 2-шо номеран Шернур школышто тўналтыш класслам туныктышо, «Педагогический дебют-2023» республикысе конкурсын финалисте:

– У ий – эн йоратыме да вучымо пайрем. Юзо шўлышан йўдым эн лишыл ен-влак пелен лияш тыршена. Тек шушаш идалыкыште шокшо, чоным ырыктыше вашлиймаш-шамыч шуқырак лийыт. Вуй ўмбалне тынысле кавам, ончыкылыкклан ўшаным тыланем. У идалыкыште ме тўрлө вашталтышым вучена. Тек тудо поро уверлан поян лиеш. Шўлык кумыл шеңгелан кодшо, у ий йомак идалык мучко шўйныжо. Сай шонымаш дене веле ончыко ончыза, чоныштыда поро кумылым аралыза.

Марий тўран кож

Волжск олесе 23-шо номеран йочасадыште У ийлан пөлеклалтыше занятий эртаралтын. Мый тушто «Родной край» кружокым вўдем. Икшыве-влакклан У ий пайрем нерген каласкаленам, Йўшто Кугыза ден Лумўдыр дене палымым ыштенам. Нунылан Йўшто Кочан марий шўлышан вургемже моткоч келшен. Садлан занятийште тудлан пөлекым ямдыленит: марий тўран пижым сўретленит. «Чодыраште шочын изи кож» муро почеш у ий кожымат марий тўр дене сорастаренит.

Н.А.ТИМОФЕЕВА.

Салтаклан – У ий саламлымаш

Российысе салтак-влак Шочмо элын тыныслыкше верч Украиньште лўдде кредалыт. У ий пайремымат тора кундемыште вашлийыт. Ўдыр-рвезе-влак, поро тыланымашым, саламлымашым видеош войзен, «У ий дене!» республикысе конкурсыш ушненит. **6-9 ияш-влак коклаште Полина Толстова,**

Фотом еш архив гыч нелме.

Ирина Андреева, Света Никифорова, Даша Изычева, Даша Матвеева (Звенигово, Тошнур тўвыра пөрт) сенгышыш лектыныт. Параньга район Эльпанур школ гыч **Валерия Алексеева (снимкыште) 10-12 ияш-шамыч коклаште** ончылно лийын. **13-15 ияш-влак коклаште** Килемар район Арде школ гыч **Наталья Ласточкина** ойыртемаптын.

6-шо классыште тунемше В.Алексеева элым аралыше-влакклан чон гыч лекше почеламутым возен. Тудым QR-код полшымо дене колышташ лиеш.

Талешке марий калыкем,
Чўчў ден иза-шамычем,
Чыландам У ий дене саламлем,
Вий-куатым, тазалыкым тыланем.
Да тугак тыланем тыланда
Тиде шучко деч

писын утлаш.
Йораталме ешда ден пырля
У ий касым ласкан эртараш.
Кораң кайышт
тендан деч снаряд,
Пуля-шамыч,
тушманым сеҗен.
Толмыдам вучена!

Х.АЛЕКСАНДРОВА.

Пондашан,
кугу ужган,
Поро-поро
кумылан.
Тиде сай
пайрем оза,
Тиде ...

Чинче гай пагыт

Кава гыч, лывыла пөрдын-модын, лум велеш. Йылгыжмыж дене чинче гай коеш. Мланде ош пушкыдо төшак дене леведалтын. Йоча-влакклан поснак куанле. Нуно ече да издер дене мунчалтат, ваш-ваш лумым кышкен модыт, юарлат.

Йўшто пагытын тўн пайремеже – У ий. Тудым изижат, кугужат чон вургыж вучат. Чыланат кожым сорастарат, лишыл егыштым пөлек дене куандараш ямдылалтыт. Чонышто юзо шўлыш озалана!

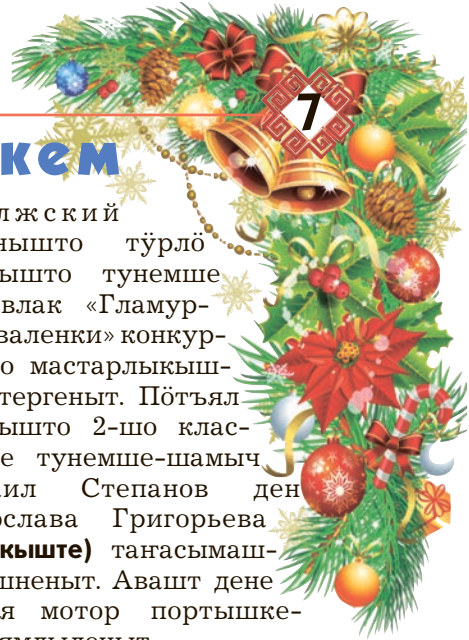
Елена ИВАНОВА.
Кужэгер, Йўледўр.

Телымсе окна

Ик кечын туныктышем С.Л.Степанова мотор сўретым ончыктыш. «Мөнгыштыда тыгайрак сынан поделкым ыштеда гын, пеш сай лиеш ыле», – каласыш. Ме пашалан еш дене пижна. Чодыра гыч куэ укшым, тўрлө кушкыл шудым кондышна. Ала-можым кевытыштат нална. Ачам окна рамым пўчкеден пуыш. Авам дене пырля моторын сорастарышна. Ёршым ешарымеке, эшеат сорадын кояш тўнале. Пашана эше мучашлалтын огыл, йошкар онан кайыкым фоамиран гыч келыштараш шонена. Шке ямдылыме телымсе окнам **(снимкыште)** ончен куанена.

Марина СТЕПАНОВА.
Волжский, Упшер.

Янлык шуко

Чодыраште янлык шуко,
Пешак түрлө улыт нуно:
Рывыж, пире, ирсөсна
Да чод(ы)ра оза – маска.

Сылне суртышт – чодыра,
Тушто нунын чон ыра.
Пүртүснам аралыман,
Янлыкым йоратыман.

Яна АФАНАСЬЕВА.
Кужэнгер, Тошто Йүледүр.

Синквейн

У ий

Сылне, вучымо.

Куандара, модыкта, öрыктара.
Волгыдо ўшаным пöлеклыше.
Пайрем.

Лена КРАСНОВА.
Морко, Коркатово.

Мотор портышкем

Волжский районшто түрлө школышто тунемше йоча-влак «Гламурные валенки» конкурсышто мастарлыкыштым тергенйт. Пöтъял школышто 2-шо классыште тунемше-шамыч Михаил Степанов ден Мирослава Григорьева **(снимкыште)** тагасымашке ушненыт. Авашт дене пырля мотор портышкемым ямдыленыт.

Л.КОШАЕВАН фотожо.

Илыше у ий кожым мөңгö кондымеке, писын ынже кошко манын, иканаште шокшо пöртыш пуртыман огыл. Икмыняр жап лезырак верыште шогыктыман. Вүдыш але вүдыжгö ошмаш шындыман. Коңга, батарей деч торащырак верандыман.

Палаш онгай

«Дракоша» салат

Кўлеш: 400 грамм краб панга, 4-5 муно, 250 грамм консервироватлыме кукурузо, 1 олма, ужар шоган, 3 киви, 2-3 лышташ пекин ковышта, 2 маслине.

Краб пангам тыгыде кубик дене пүчкедена. Олмам, шүмжө деч эрыктен, тыгак тыгыдемдена. Тудым мискыш пыштена да майонез дене варена. Шоганым тыгыдын пүчкедена. Муным шолтена, йүкшыктарена да кубик семын тыгыдемдена. Чыла тидым иквереш ушен, майонезым ешарена. Салатым лапка талингаш дракон семын оптена. Кивин шүмжым эрыктена да пүчкедена. Шадыргырак гын, кияр дене алмашташ лиеш. Ончыкылык драконлан ужар «коваштым» кельштарена. Кодшо муношо да маслине гыч шинчам ыштена. Маслиным кўч семын пүчкедена. Шулдыржым пекин ковышта лышташ дене сöрастарена. Салат ямде, перкан лийже!

Изи озавате

3 ужар дракон 3 кечыште
3 килограмм кочкышым
кочкеш, 5 йошкар дракон
5 кечыште – 5 килограммым,
7 шöртнö дракон 7 кечыште
– 7 килограммым.
Могай дракон эн шуко
кочкеш. Молан?

Модышлан мужырым кычалза.

М.ШКЕТАН ЛҮМЭШ МАРИЙ КУГЫЖАНЫШ ДРАМЕ ТЕАТР	
2 янв 18:00	В.Красногоров УШ ЙОММЕШ ЙÖРАТЫМАШ Комедий Любовь до потери памяти
3 янв 18:00	В.Гуркин ЕН МАРИЙ - ВОТ МАРИЙ! Комедий Прибайкальская кадрия
4 янв 18:00	В.Ольховская МҮНДЫР ЯЛЫШ ТОЛЫН КАЧЕ Комедий Хутор, престиж и котик
5 янв 18:00	Г.Гордеев СÖСНА ПОМИНКА Комедий Поминки по свинье
6 янв 18:00	Н.Арбан КЕНЕЖ ЙÖД Музыкальный комедий Летняя ночь
Рекламе. 7 янв 18:00	ЭХ, ШЕРЕМЕТ, У ИЙ ПАЙРЕМЕТ У Ий концерт
SHKETAN.RU 78-13-78	

«Ямде лий» газет
Тўн редактор
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.
Индекс: П4696.
Тираж 1550 экз.
Заказ
Формат – А-48.

https://vk.com/yamde_lii
<https://t.me/yamdelii>
E-mail: yamde_lii@mari-el.ru
(документ кагазлан),
yamde_lii@mail.ru
(автор-влаклан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

УЧРЕДИТЕЛЬ:
Марий Эл Республикысе Тўвара,
печать да калык-влакын пашашт
шотышто министерстве.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «Марий Эл Республикысе Правительствын типографийже» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Типографийын адресше: 424000, Йошкар-Ола, Комсомольский урем, 112.

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьыште пуымо.

0+

Печатьыш пуымо жап –
14-00,
фактически – 13-00

Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөңгеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

Редакцийын да издательнын адресше:
424006, Йошкар-Ола, СССР Вооружённый Вийын 70-ше идалыкше урем, 20-шо пöрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

2024 ий

Снимкыште: «Ямде лий» газетын юнкоржо-влак Анастасия Михайлова (Волжский, Кугу Корамас), Ксения Бутенина (Морко, Эгерсола), Регина Григорьева (2-шо номеран Морко школ), Татьяна Суворова (Морко, Коркатово). С.АРХИПОВАН фотожо.

Шорыкйол

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Пургыж

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29			

Ўярня

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

Вудшор

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

Ага

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
			1	2	3	4 5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Пеледыш

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

Сүрем

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

Сорла

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

Идым

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

Шыжа

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
			1	2	3	4 5 6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Кылме

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
					1	2 3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

Теле

Шч	Кш	Вр	Из	Кр	Шм	Рш
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29